

SARBAZ.KZ

№1 (155)
ҚАҒТАР 2021 ЖЫЛ

АЛБЫН

ӘЛЕМДІК ЖАҒДАЙ
ҚОРҒАНЫС САЛАСЫНА
ҚАЙТА ҚАРАУДЫ ҚАЖЕТ ЕТЕДІ

12

СПЛАВ
НАУКИ И ОТВАГИ

22

ВЫСОКИЕ ТЕХНОЛОГИИ
НА СЛУЖБЕ ВОЕННОЙ
МЕДИЦИНЫ

32

ҰЛЫ ДАЛА ӘСКЕРІ – ТӘУЕЛСІЗДІК ТІРЕГІ!

Республикалық әскери-сараптамалық журнал

АІВҮН

2021

МАЗМҰНЫ:

ДАТА	
ВДОХНОВЛЯ И СЛОВОМ, И ДЕЛОМ.....	4
САРАПТАМА	
ӘЛЕМДІК ЖАҒДАЙ ҚОРҒАНЫС	
САЛАСЫНА ҚАЙТА ҚАРАУДЫ ҚАЖЕТ ЕТЕДІ.....	12
САРАПТАМАЛЫҚ ШОЛУ	
АҒЫМДАҒЫ ЖЫЛЫ АТҚАРЫЛАТЫН МІНДЕТТЕР.....	16
ИНЖЕНЕРНЫМ ВОЙСКАМ – 29 ЛЕТ	
СПЛАВ НАУКИ И ОТВАГИ.....	22
СҰХБАТ	
ПОЛКОВНИК СӘКЕН ЖҮСІПОВ:	
«ЕЛ ӘСКЕРІ ЖОСПАРЛАНҒАН МЕЖЕДЕ ЖАСАҚТАЛДЫ».....	28
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОБЗОР	
ВЫСОКИЕ ТЕХНОЛОГИИ НА СЛУЖБЕ ВОЕННОЙ МЕДИЦИНЫ.....	32
ПАМЯТЬ	
ИСТОРИЯ ОДНОЙ ФОТОГРАФИИ.....	36

АІВУН

Республикалық әскери-сараптамалық журнал

БАС РЕДАКТОР
Батырхан Қуатбек

БАС РЕДАКТОРДЫҢ
ОРЫНБАСАРЫ
Тимур Аубакиров

КРЕАТИВТІК ДИРЕКТОР
Тимур Кубеков

БӨЛІМ МЕНҒЕРУШІСІ
Ерлібай Қадырбай

ДИЗАЙНЕР
Адил Шеримбетов

ТІЛШІЛЕР
Рима Әбеуова
Алия Майсеитова
Меруерт Сафаева
Нариман Дюсенов

ФОТОТІЛШІ
Ағыбай Аяпбергенов

E-MAIL: info@sarbaz.kz

МЕНШІК ИЕСІ:
«Әскери ГАЖ Медиа» ЖШС
Қазақстан Республикасы,
010000, Нұр-Сұлтан қаласы,
Есіл ауданы, Комсомол тұрғын алабы,
Домалақ ана көшесі, 11 үй.
Тел. 8 (7172) 48-19-60

Қазақстан Республикасы
Қорғаныс министрлігінің
тапсырысы бойынша
шығарылады

Автордың пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
Қолжазбалар мен фотосуреттер рецензияланбайды
және авторларға қайтарылмайды.

Журнал Қазақстан Республикасы Инвестициялар және
даму министрлігінде тіркеліп, 2015 жылғы 30 сәуірде
№5341-Ж куәлігі берілген
Шығуы ай сайын. Бағасы еркін.
Таралымы 625 дана. Тапсырыс №1

ВДОХНОВЛЯЯ И СЛОВОМ, И ДЕЛОМ

28 лет назад Указом Главы государства в Вооруженных Силах Казахстана был создан институт заместителей командиров по воспитательной и социально-правовой работе. За эти годы произошло много событий в обществе и армии, но суть работы офицеров воспитательных структур осталась прежней - формирование патриотических, морально-боевых, морально-нравственных и психологических качеств у военнослужащих

История создания института заместителей командиров по воспитательной и социально-правовой работе неразрывно связана с эпохой становления и раз-

вития Вооруженных Сил, поскольку они были образованы спустя полгода после образования казахстанской армии. В функции офицеров-воспитателей вош-

ли задачи по оздоровлению морально-нравственной обстановки в воинских коллективах, укреплению воинской дисциплины и правопорядка в войсках, повышению престижа и имиджа воинской службы. Сегодня эти задачи остаются неизменными, офицеры-воспитатели – это те же воины, с безукоризненных качеств характера которых воспитанники берут пример, которые умеют вдохновлять и словом, и делом.

За 28 лет существования и активной деятельности институт воспитателей доказал свою необходимость и состоятельность, и огромная заслуга в этом ветеранов Вооруженных Сил нашей страны, на долю которых на заре становления казахстанской армии выпала роль первопроходцев по возрождению воспитательной структуры.

Это истинные офицеры, преданные патриоты, настоящие профессионалы своего ремесла – генералы Айткали Гусманович Исенгулов, Марат Сералиевич Нагуманов, Владимир Петрович Бондаренко, полковники Мэлс Джуманович Шампиев, Кадыржан Исмаилович Байжигитов, Александр Васильевич Жи-

руев, Гали Гумарович Габдуллин, Казбек Владимирович Мамсуров, Бастеми Жантемирович Дюсембаев, Амангельды Аманзакович Ибраев, Булат Темирбулатович Назиров, Виктор Аркадьевич Тимошенко, Ахмет Хасанович Алимжанов, капитан 1-го ранга Купесбай Оразбаевич Жампийсов и другие.

Для нынешнего поколения офицеров-воспитателей они были первыми учителями и наставниками, духовными маяками и светилами. Многие из ветеранов не отошли в сторону и продолжают сегодня оказывать всяческое содействие в деле воспитания подрастающего поколения.

В армию отдают сына, вернуть нужно защитника

Бывший заместитель Министра обороны, руководивший воспитательной работой в только что созданной армии независимого Казахстана, генерал-майор запаса Айткали Исенгулов, как и прежде, на передовой. Сегодня он ведет активную общественную деятельность: возглавляет ОО «Союз военнослужащих

запаса РК», является членом президиума ОО «Совет генералов РК», почетным вице-президентом международного консультативного комитета, который объединяет офицеров резерва и запаса из 35 стран.

- Было почетно в свое время первым занимать введенную должность в создаваемой армии независимого Казахстана, с первого фундаментного кирпича строить воспитательные структуры. Конечно, я бы ничего не добился без поддержки всех офицеров, начиная от замполитов рот, батальонов, частей, соединений, а также поддержки нашего первого боевого министра Сагадата Кожаметовича Нурмагамбетова и Верховного Главнокомандующего Вооруженными Силами Нурсултана Абишевича Назарбаева, указом которого создан институт заместителей командиров по воспитательной и социально-правовой работе (ныне по ВиИР), - вспоминает генерал-майор запаса Айткали Исенгулов.

По его признанию, он всегда чувствовал особую ответственность и обязан-

ность перед своей должностью: нужно было, чтобы воспитательная структура в ВС РК была рабочей и действовала с большой эффективностью.

- Никогда не забуду, как в год назначения на должность 13,5 тысяч военнослужащих разных категорий, включая офицеров, самовольно оставили воинские части... Это те люди, которые потеряли уверенность в обеспечении военного порядка и возвращении боеспособности армии. Эффективность воспитательной структуры говорит сама за себя: когда через четыре с половиной года я увольнялся с этой должности, то фактически ни одного человека не осталось, который самовольно оставил часть, всего 27 человек было осуждено, остальные методами агитации, разъяснения были возвращены и поставлены в строй, - продолжил генерал.

Айткали Гусманович отмечает, что это было святой обязанностью – не судить человека, а воспитать его, чтобы он проникся ответственностью за защиту нашего государства, за его национальную безопасность и территориальную

целостность. И фундамент, созданный Указом Президента и под руководством боевого министра Сагадата Кожаметовича, оказался достаточно прочным, на этом фундаменте и сейчас ведется воспитательная работа в войсках.

Опытный офицер-воспитатель поделился с молодыми «коллегами» советами, которые помогут качественно и эффективно справляться со своими служебными обязанностями. Главная задача молодых офицеров-воспитателей, по словам генерала, - быть близкими к военнослужащим:

- Самым главным в армии человеком является солдат. Воспитание солдат находится в руках низовых звеньев воспитателей – воспитателей рот, батальонов, полков... Важное здесь – индивидуальная воспитательная работа. Будьте всегда рядом с солдатом, знайте его душу, рычаги взаимодействия с ним, внимательно изучайте положительные и отрицательные черты военнослужащего. Для чего? Не только для воспитательной работы, а для того, чтобы в час икс можно было качества каждого солдата использовать для повышения

его боеготовности, боеспособности. В конце концов, в армии всех готовят к одному часу – часу икс, когда придется встретиться с врагом и защищать Отечество.

Айткали Гусманович вспоминает: когда-то в 90-е годы, когда он был еще заместителем министра, некоторые знакомые профессора, академики говорили о том, зачем Казахстану армия, ведь никто на нас нападать не собирается, мы находимся между двумя великими государствами. Такое успокоение недопустимо, считает генерал. По его мнению, дипломатическая и другая работа всегда подкрепляется боеспособными Вооруженными Силами, которые готовы встать на защиту государства.

- Массовые мероприятия, которые проводятся в полку, батальоне, служат агитационно-пропагандистским материалом, а индивидуальная воспитательная работа - это воздействие на каждого человека. На войне не всегда приходится кричать агитацию на все боевые позиции, там важно, чтобы каждый солдат был готов выдержать испытания и проявить свои лучшие качества,

- подчеркивает он. - Надо всегда помнить, что в армию нам отдают своего сына. И мы должны вернуть его целым, невредимым и в то же время вернуть настоящего защитника, который, уйдя в запас, будет достойным мобилизационным ресурсом для часа икс.

По словам генерала, в век развития материально-технического обеспечения главным остается человек, владеющий техникой:

- Какую бы технику ни изобрели, какое бы ни создали материальное благо, на поле боя будут важны морально-нравственные, морально-патриотические чувства защитника Отечества, этого нельзя забывать никогда.

Следующее наставление от генерала: офицер-воспитатель должен быть на передовой вместе командиром.

- Если командир и воспитатель будут работать вразнобой, у них ничего не получится. Они должны выступать единым фронтом. Никакой воспитательной, агитационно-пропагандистской работы не будет, если не будет организаторской работы командиров, не будет его влияния. Каждое сказанное офицером-вос-

питателем слово должно подкрепляться организационными мероприятиями.

Командирам нужно помнить, говорит Айткали Гусманович, что нельзя наказывать воспитателей, не разобравшись в сути дела. Наказанный офицер-воспитатель не является примером в службе, теряет авторитет, саму сущность воспитателя.

- Страшная ошибка, если воспитательная работа проводится от случая к случаю. Она должна быть непрерывной. Всегда используйте возможности боевой подготовки. Соревновательный дух во время учений, стрельб, вождения – тоже воспитательная работа. Это мобилизация человеческих качеств, это вызывает стремление быть лучше. Используйте каждый подвиг, каждые хорошие показатели офицеров, контрактников, солдат, чтобы сказать им «спасибо» и вдохновить примером других. Пример вдохновляет личный состав на поддержание порядка и дисциплины, на самосовершенствование.

И в завершение, поздравляя заместителей командиров по воспитательной и идеологической работе с профессиональным праздником, генерал-майор запаса Айткали Исенгулов приводит перефразированные слова политука Ключкова:

- Велика территория Казахстана, но

отступать нам некуда, потому что мы должны всегда оберегать священные рубежи нашей страны, используя все возможности, которые у нас есть. Верю, что офицеры-воспитатели справятся с возложенными на них задачами.

Формы и методы разные, главное - без формализма

Одни из тех, кто стояли у истоков становления института офицеров-воспитателей, - ветераны Вооруженных Сил, полковники в отставке Амангельды Ибраев и Виктор Тимошенко, которые сегодня работают на военной кафедре Казахского гуманитарно-юридического университета имени М.С. Нарикбаева.

- Хорошо помню январь 1993 года, когда вышел Указ Главы государства о создании органов воспитательной и социально-правовой работы. Я тогда занимал должность заместителя командира бригады по воспитательной и социально-правовой работе Республиканской гвардии. По сути, я был старшим «политработником» в этом воинском формировании, - вспоминает полковник в отставке Амангельды Ибраев. - Во-первых, Указ Верховного Главнокомандующего положил конец всяким мнениям по должностному предназначению офицеров воспитательных структур - от помощников командиров

до их заместителей по работе с личным составом. Во-вторых, в этом Указе Главы Государства, а затем и в Положении об органах воспитательной и социально-правовой работы в Вооруженных Силах Республики Казахстан были определены основные направления идеологической, воспитательной, социально-правовой, культурно-досуговой и психологической работы. Таким образом, была закреплена правовая основа деятельности воспитательных структур от роты до центральных органов управления.

В момент выхода Указа Главы государства полковник в отставке Виктор Тимошенко проходил службу в должности заместителя командира бригады по работе с личным составом. Через некоторое время был назначен на должность старшего офицера по правовой работе в Управление воспитательной и социально-правовой работы Министерства обороны, где проходили службу опытные руководители, офицеры-воспитатели полковники М.Ж. Шампиев, В.Н. Мешков, Ж.А. Есенов, Б.Т. Назиров. Возглавил вновь образованную структуру заместитель Министра обороны генерал-майор А.Г. Исенгулов.

В войсках на руководящие должности были назначены полковники (в последующем генерал-майоры) В. Бон-

даренко и М. Нагуманов, полковники К. Байжигитов, Б. Дюсембаев, Е. Садыков, С. Смолькин, А. Жантасов и другие. Главным редактором газеты «Қазақстан сарбазы» был назначен полковник С. Жагипаров.

- С выходом Указа Главы государства в Вооруженных Силах начался новый этап в строительстве органов воспитательной работы. Центром воспитательной работы была определена рота (батарея). Именно в этих подразделениях формируется воинский коллектив на основе войскового товарищества и взаимовыручки, реализуется система боевой подготовки, фундаментом которой является индивидуальная подготовка военнослужащих отделения, экипажа, расчета, - отмечает полковник в отставке Виктор Тимошенко. - Соответственно, значительно повысились требования к профессиональным качествам заместителей командиров рот по воспитательной и социально-правовой работе как к организаторам, педагогам и психологам. В последующем из тех, кто соответствовал указанным критериям, выросла целая плеяда профессионалов воспитательных структур: капитан 1 ранга С.Бурамбаев, полковники Е. Бятов, С. Тулепбаев, Р.Жанысов, К.Мугалов и многие другие.

Амангельды Аманзаковичу при-

шло достаточно продолжительное время служить в армии Советского Союза, затем после службы в Республиканской гвардии на должностях руководителя Департамента воспитательной и социально-правовой работы ГШ ВС РК, заместителя командующего войсками Регионального командования «Восток», заместителей главнокомандующих Сухопутными войсками и Военно-морских сил. О работе офицера-воспитателя он говорит так:

- Суть работы везде одна - это работа с людьми, умение управлять их психологическим миром. Это постоянный поиск и реализация наиболее эффективного комплекса мер по направлениям воспитательного воздействия на личность и воинские коллективы. Это исключение формального подхода к использованию в воспитательной работе многообразия форм и методов работы.

По словам офицера, с первой своей должности в войсках после окончания Новосибирского военно-политического училища он понял, что без поддержки непосредственного командира, без его понимания сути и содержания воспитательных мероприятий, личного участия трудно, а зачастую и невозможно организовать плановый, системный воспитательный процесс с личным составом.

- Мне всегда везло с непосредственными командирами подразделений, командирами воинских частей. Всеми доступными формами и методами работы поддерживал единоначалие командиров. В свою очередь всегда ощущал их поддержку, и они активно участвовали в организации воспитательной работы, - подчеркивает полковник в отставке Амангельды Ибраев.

По мнению полковника в отставке Виктора Тимошенко, проблемами в организации воспитательной и социально-правовой работы с личным составом в войсках всегда выступала организационная сторона и уровень подготовки офицеров-воспитателей первичных должностей:

- Воспитание военнослужащих - это длительный и кропотливый процесс. Сорок лет назад мой первый командир роты капитан В.В.Хилько на мои рвения в первый месяц прибытия в роту проводить занятия по огневой подготовке сказал: «Стрелять я и сам научу, а твоя задача - душа солдата, тебя этому учили. И за это с тебя будет персональный спрос». Поэтому роль командиров в становлении офицеров-воспитателей очень высокая.

Ветераны Вооруженных Сил положительно оценивают работу по военно-патриотическому воспитанию под-

растающего поколения, проводимую в нашей стране.

- В Департаменте воспитательной и идеологической работы ГШ ВС РК сегодня разрабатывается Концепция воспитательной и идеологической работы в ВС РК. Мне довелось вместе с представителями других войск и воинских формирований участвовать в обсуждении ее проекта на «круглом столе». Это очень своевременное решение Министерства обороны страны, - говорит Амангельды Аманзакович.

По его мнению, в концепции отдельным разделом нужно рассмотреть военно-патриотическую работу с молодежью. Это работа, по словам ветерана Вооруженных Сил, должна входить в государственный заказ и охватывать последовательно на системной основе дошкольников, учащихся средних образовательных учреждений, студенческую молодежь высших учебных заведений, военнослужащих Вооруженных Сил, других войск и воинских формирований, военнослужащих, уволенных в запас через ветеранские организации и

объединения.

- Уже сегодня мы видим участие Министерства обороны в военно-патриотическом воспитании детей и школьников. Это и создание военно-патриотических клубов, проведение республиканского военно-патриотического сбора с участием представителей дружественных государств «Айбын» и т.д., - отмечает Амангельды Аманзакович. - Вместе с тем, особое внимание необходимо уделить работе в социальных сетях. Сегодня наши граждане, начиная с детского и до преклонного возраста, получают информацию из соцсетей. И эта информация не всегда объективна и не всегда направлена на созидание. Отдельный контент разрушительно воздействует на умы молодых людей, формирует мировоззрение, противоречащее государственным и общемировым ценностям.

***

На сегодняшний день в казахстанской армии сложилась действенная система воспитания военнослужащих, которая основывается на военно-патриотическом опыте прошлого и ориенти-

рована на дальнейшее патриотическое воспитание будущего поколения.

Великий казахский полководец Бауыржан Момышулы писал о воспитании следующее: «Молодежь должна быть воспитана на благородных традициях. Традиция – это не мертвая реликвия прошлого. Это – боевое могучее оружие, выкованное и отточенное в прошлом для великих битв настоящего и будущего».

На привитии общечеловеческих, общенациональных, общегосударственных ценностей строится система воспитания в Вооруженных Силах Казахстана. И она дает свои положительные результаты: военнослужащие с честью и достоинством выполняют возложенные на них задачи, они мужественные, решительные, ответственные, способные оказать в нужную минуту помощь другим, являются примером для подражания для подрастающего поколения.

Алия МАЙСЕИТОВА
В материале использованы
архивные фото

ӘЛЕМДІК ЖАҒДАЙ ҚОРҒАНЫС САЛАСЫНА ҚАЙТА ҚАРАУДЫ ҚАЖЕТ ЕТЕДІ

Қорғаныс министрлігінің кеңейтілген отырысында сөйлеген сөзінде Қарулы Күштердің Жоғарғы Бас қолбасшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев Қазақстан армиясын ең озық цифрлық технологиялармен және құралдармен жарақтандырудың, әскерлерді нақты қауіп-қатерлерге сүйене отырып, қазіргі заманғы қару-жарақ түрлерімен жарақтандырудың маңыздылығына ерекше назар аударды. Атап айтқанда, Әуе шабуылына қарсы күшті қорғаныс құру, радиоэлектрондық күрес элементтерін дамыту, әскерлердің ұтқырлығын арттыру мақсатында әскери-көліктік авиация паркін ұлғайту. 2020 жылдың 19 қарашасында өткен жиналыста Жоғарғы Бас қолбасшы алдымызға үлкен міндеттер жүктеді. Сонымен Әуе қорғанысы күштерінің қазіргі әлеуеті қандай? Азды-көпті сараптама жасап көрсек.

Әуе қорғанысы күштерінің қару-жарағы мен әскери техникасының құрамы соңғы бірнеше жылда айтарлықтай өзгерді.

Қайтажарақтандыру бағдарламасына сәйкес авиациялық базалар 2015 жылдан бастап жыл сайын Су-30СМ көпфункционалды жойғыштары, Ми-35 М жауынгерлік тікұшақтары, Ми-171Ш көліктік-жауынгерлік тікұшақтары, С-295 әскери-көліктік ұшақтары және пилотсыз ұшу аппараттары сияқты қазіргі заманғы ұшу аппараттарын алды. Нәтижесінде Қазақстанның барлық авиациялық базалары жаңа техникаға қайта жарақтандырылды.

«Әуе шабуылына қарсы қорғаныс әскерлеріне қару-жарағы зама-

науи үлгідегі бірнеше ондаған бірлік жеткізілді, олардың ішінде жаңғыртылған С-300 зениттік зымыран кешендері, GM-403 «Нұр» және «Роса» радиолокациялық станциялары, қазіргі уақытта «БУК-М2Э» жаңа зениттік зымыран кешенін қабылдау жүзеге асырылуда», - деп атап өтті ҚР ҚК Әуе қорғанысы күштерінің Бас қолбасшысы авиация генерал-лейтенанты Нұрлан Орманбетов.

Нәтижесінде ҚР ҚК Әуе қорғанысы күштерінің қазіргі заманғы қару-жарағының үлесі қазірдің өзінде 50 пайыздан асқан.

Әуе қорғанысы күштерінің Бас қолбасшысының айтуынша, қазіргі уақытта Әуе қорғанысы күштерінің материалдық-техникалық қамтамасыз

етілуінің жай-күйі жалпы әскерлердің күнделікті қызмет іс-шараларын жүргізу кезіндегі қажеттіліктерін қанағаттандырады, ал Әуе қорғанысы күштері бөлімдерінің қару-жарақтарының, әскери және арнайы техникасының мүмкіндіктері олардың белгіленген мерзімде мақсаты бойынша міндеттерді орындауды қамтамасыз етуге қабілетті.

Соңғы жылдары ұшқышсыз авиацияның дамуы бүкіләлемдік тенденцияға айналды. Тіпті қарқынды дамып келеді. Бүгінде олар әлемде қарулы қақтығыстарда да, іс-шаралардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін де кеңінен қолданылады. Қару-жарақтың бұл түрі Қазақстан армиясына да белсенді түрде енгізілуде.

Әуе қорғанысы күштерінің авиациялық паркі де «SkyLark» және «WingLong» ұшқышсыз ұшу аппараттарымен жабдықталған, олар барлау жүргізуге және шартты қарсыластың позицияларына зымыран-бомбалық соққылар жасауға арналған.

Ұшқышсыз ұшу аппараттары жауынгерлік тиімділікті едәуір арттырады және басқарылатын авиацияға жүктемені азайтады. Оларды нысанға бағыт көрсету үшін, артиллерияның атысын түзету, жердегі нысандарға соққы беру, ерекше маңызды объектілер мен олардың элементтерін жою үшін қолданады.

Сондай-ақ ұшқышсыз ұшу аппаратын пайдалану және қызмет көрсету

жөніндегі мамандарды Әуе қорғанысы күштерінің Әскери институтында дайындайды. Ал ұшқышсыз ұшу аппараттарын дайындау және жауынгерлік қолдану орталығында операторлар біліктілігін арттыратынын және нұсқаушылар оқытатынын да атап өту қажет. Жыл сайын олардың базасында оқу-әдістемелік жиындар өткізіледі.

Әуе қорғанысы күштерінің Бас қолбасшысы авиация генерал-лейтенанты Нұрлан Орманбетов атап

өткен тағы бір жайт – ұшқышсыз ұшу аппараттарына регламенттік жөндеу жұмыстарын жүргізу арнайы жабдығы бар авиациялық техникалық бөлімнің жеке құрамының күшімен жүргізіледі екен. Осы әскери бөлімнің мамандары толықтай оқу курсынан өтеді, орындалатын жұмыстарға арнайы рұқсаттары мен сертификаттары бойынша жіберіледі.

Жауынгерлік даярлық жүйесіне келетін болсақ, ол әуе шабуылы

құралдарының дамуын және оларды қолдану тәсілдерін ескере отырып, үнемі жетілдіріліп отырады. Бұл іс жүзінде жеке құрамды ауада күресудің жаңа әдістері мен тәсілдеріне үйретуге мүмкіндік береді.

«ТМД ӘШҚҰ әскерлерінің біріккен жүйесінде бірлескен жұмыс, халықаралық, тұраралық оқу-жаттығуларға, сондай-ақ Халықаралық армия ойындарына қатысу барысында үлкен тәжірибе жинақталады. Әуе қорғанысы күштерінде жауынгерлік даярлықты ұйымдастыру бойынша үнемі талдау жүргізіледі. Алынған тәжірибе жауынгерлік даярлық курстары мен бағдарламаларын түзету, әдістемелік нұсқауларды әзірлеу кезінде қолданылады және Әуе қорғанысы күштері жеке құрамының жауынгерлік даярлық жүйесін жетілдіру үшін пайдаланылады», - дейді Әуе қорғанысы күштерінің Бас қолбасшысы.

ӘҚК құрылымдық бөлімшелері жауынгерлік даярлығының Қарулы Күштердің басқа түрлерінен және әскер тектерінен ерекшелігі ол барлық бөлімшелердің үнемі жауынгерлік әзірліктегі бөлімдері болып табылатынында және Қазақстанның әуе кеңістігін қорғап, тәулік бойы жауынгерлік кезекшілік атқарауында.

Қамтамасыз ету түрлері бойынша

оқу-жаттығу – басқару органдарының жауынгерлік іс-қимылдарға жедел даярлығының, сондай-ақ құрамалардың, әскери бөлімдер мен бөлімшелердің жауынгерлік дағдысын жетілдіру мен тексерудің, олардың қойылған оқу-жауынгерлік міндеттерді орындауға әзірлігінің тиімді нысаны.

Мысалға алатын болсақ, Әскери-әуе күштерінің бөлімдерінде, біріншіден, бұл – негізгі орналасу әуеайлақтарында да, далалық жағдайларда да әуе кемелерінің ұшуын әуеайлақтық-техникалық қамтамасыз ету, сондай-ақ авиациялық техниканы ұшуға тікелей дайындау. Екіншіден, авиациялық техникада регламенттік жұмыстарды орындау және оны ұрысқа жақын жағдайларда жылжымалы жөндеу тобының құралдарымен қалпына келтіру. Үшіншіден, ұшу-қону жолағын қалпына келтіру, жауынгерлік іс-қимылдарды жүргізу кезінде авиациялық зақымдау құралдарын, жанар-жағармай материалдарын сақтау және жеткізу орындарын ұйымдастыру үшін жиынтық автомо-

биль бөлімшелерін әуеайлаққа кетуге дайындау.

Ал Әуе шабуылына қарсы қорғаныс әскерлерінде материалдық-техникалық қамтамасыз етудің өзіндік ерекшеліктері бар. Өйткені зениттік басқарылатын зымырандарды дайындау және тексеру, оларды көліктік-оқтау машиналарында зениттік зымыран дивизиондарының жауынгерлік позицияларына жеткізу, далалық жағдайларда жауынгерлік кезекшілікті атқарумен тіршілік әрекетін ұйымдастыру, бөлімшелердің істен шыққан инженерлік-техникалық құрамының техникасын жөндеу және қалпына келтіру.

Қамтамасыз ету түрлері бойынша оқу-жаттығулар жыл сайын өткізіліп тұрады. Олар жеке құрамды іс жүзінде оқытуға, олардың кәсіби деңгейін арттыруға мүмкіндік береді.

Әскерлерге қамтамасыз ету түрлерін ұйымдастыру бойынша алынған тәжірибені енгізу жауынгерлік іс-қимылдарды жүргізу кезінде қамтамасыз ету іс-шараларын орындау сапасын жақсартады.

«Бүгінде Әуе қорғанысы күштерінің алдында тұрған міндеттердің сәтті орындалуы көбінесе жауынгерлік шеберлікке, ұшу, инженерлік-техникалық құрамның кәсіби шеберлігіне, зениттік зымыран кешендері есептеулеріне, байланыс, материалдық-техникалық қамтамасыз ету мамандарына және басқаларға байланысты. Бізге барлық жақсы қасиеттер мен қабілеттерді іс жүзінде қолдана отырып, көптеген өмірлік мән-жайларға қарсы тұра білу және күштірек бола білуіміз қажет», - дейді ҚР ҚК Әуе қорғанысы күштерінің Бас қолбасшысы авиация генерал-лейтенанты Нұрлан Орманбетов.

Иә, жаһандық деңгейде де, жекелеген аймақтарда да жиі өзгеріп жатқан әлемдік ахуал, мемлекетаралық қақтығыстар, көрші ел шекарасына көз сүзу, тұтастығына нұсқан келтіру секілді сценарийлерден кейін біздің қорғаныс саласының қырағы болмасқа, белді бекем буып, бел шеше жұмыс істеуден басқа лажы да жоқ.

Меруерт САФАЕВА

АҒЫМДАҒЫ ЖЫЛЫ АТҚАРЫЛАТЫН МІНДЕТТЕР

«Ұлы дала әскері – Тәуелсіздік тірегі» жауынгерлік ұранымен «Шығыс» өңірлік қолбасшылығында басталған 2021 жылдың оқу кезеңінің негізгі тапсырмалары жетерлік. Әскери басқару органдарын, өңірлік қолбасшылық әскерлерін жауынгерлік мақсатына сай міндеттерді шешуге даярлау керек. Бірлескен командалық-штабтық «Батыс-2021» арнайы оқу-жаттығуына, әскери мамандықтарға қатысты «Армия ойындары – 2021» халықаралық жарысына, бірлескен «Достарум-2021» тактикалық арнайы оқу-жаттығуына, бірлескен «Түлкі аулау-2021» тактикалық арнайы оқу-жаттығуына, барлау топтарының «Алтын үкі – 2021» халықаралық жарыстарына қатысу үшін дайындыққа барынша күш салу қажет. Бұған қоса 2021 оқу жылының қысқы және жазғы оқу кезеңдерінде жауынгерлік әзірлік бойынша тактикалық-саптық сабақтар, әскери бөлімдердің лауазымды адамдарымен курстық (командирлік) даярлық, өңірлік қолбасшылық басқару органдарымен бірлескен штабтық жаттығулар, өңірлік қолбасшылықтың әскери бөлімдерімен командалық-штабтық жұмылдыру оқу-жаттығулары, өңірлік қолбасшылықтың әскери бөлімдерімен екі сатылы командалық-штабтық оқу-жаттығулар, 27943 әскери бөлімінің бригадалық тактикалық оқу-жаттығуы, өңірлік қолбасшылықтың әскери бөлімдерімен тактикалық-арнайы оқу-жаттығуларын сапалы ұйымдастыру мен өткізу міндеті тұр. Қазіргі соғыс пен қарулы қақтығыстардың түр-сипатын ескеріп, әскерлерді таулы жер мен елді мекендерде жауынгерлік іс-қимылдарға барынша жақындатылған жағдайда даярлауға, қарулы күрестің жаңа құралдарын қолдануға, жеке және ұжымдық қарудан оқ ату бойынша әскери қызметшілердің жеке әзірлік деңгейін жақсартуға, сонымен бірге барлық санаттағы әскери қызметшілердің дене даярлығы деңгейін арттыруға ерекше мән беріледі.

Оқу кезеңінің негізгі тапсырмалары

Әскери басқару органдарын, өңірлік қолбасшылық әскерлерін жауынгерлік мақсатына сәйкес міндеттерді шешуге даярлау, қыркүйектің 13-25 аралығына жоспарланған бірлескен командалық-штабтық «Батыс – 2021» арнайы оқу-жаттығуына, әскери мамандықтарға қатысты «Армия ойындары – 2021» халықаралық жарысының шеңберіндегі әскери-кәсіби шеберліктің байқауларына,

бірлескен тактикалық «Достарум – 2021» арнайы оқу-жаттығуына, бірлескен тактикалық «Түлкі аулау – 2021» арнайы оқу-жаттығуына, арнайы мақсаттағы барлау топтарының халықаралық «Алтын үкі – 2021» жарысына, сондай-ақ, қыркүйектің 8-25 аралығына белгіленген тылдық және қару-жарақ басқару басқармасы әскер түрлерінің, өңірлік қолбасшылық және әскер тектерінің, материалдық-техникалық қамтамасыз ету бөлімдері және бөлімшелерімен материалдық-

техникалық қамтамасыз ету бойынша арнайы оқу-жаттығуларға, өңірлік қолбасшылық, десанттық-шабуыл әскерлері, зымыран әскерлері мен артиллериялық жауынгерлік басқарма қатысуымен көп сатылы командалық-штабтық оқу-жаттығуға сапалы дайындалу – жаңа 2021 оқу жылындағы оқу кезеңінің негізгі мақсаты.

Оқу жылының қысқы және жазғы оқу кезеңдерінде жауынгерлік әзірлік бойынша тактикалық-саптық сабақтарды өткізу, сәуірдің 5-17 аралығы мен

қазанның 4-16 аралығында әскерлерді бақылау мен қорытынды тексеру, әскери бөлімдердің лауазымды тұлғаларымен курстық (командирлік) дайындық жүргізу, өңірлік қолбасшылықтың басқару органдарымен бірлескен штабтық жаттығуларды, өңірлік қолбасшылықтың әскери бөлімдерімен командалық-штабтық жұмылдыру оқу-жаттығуларын, өңірлік қолбасшылықтың әскери бөлімдерімен екі сатылы командалық-штабтық оқу-жаттығуларды, наурыздың 16-17 аралығындағы 41446 әскери бөлімінің топтық жаттығуын, қыркүйектің 20-25 аралығындағы 27943 әскери бөлімінің бригадалық тактикалық оқу-жаттығуын, өңірлік қолбасшылықтың әскери бөлімдерімен тактикалық-арнайы оқу-жаттығуларын ұйымдасқан түрде өткізу міндеті де тұр. Бұған қоса жауынгерлік және жұмылдыру, жедел, жауынгерлік, сержанттар құрамы, тәрбие және идеологиялық, әскерлер қызметі, мемлекеттік құпияларды қорғау, кадр, байланыс және автоматтандырылған байланыс жүйесі, барлау, әуе шабуылына қарсы қорғаныс, зымыран әскерлері мен артиллерия, радиациялық, химиялық және биологиялық қорғау, инженерлік қамтамасыз ету, техникалық қамтамасыз ету, тылдық қамтамасыз ету, медициналық қамтамасыз ету, қаржылық қызмет жұмыстарына да барынша назар аударылады.

Жауынгерлік әзірліктің деңгейі басты назарда болады

Жаңа оқу жылында жауынгерлік

дайындық бойынша жаттығуларға және сабақтарға дайындық пен өткізудің сапасына күш салынады, санына емес. Жауапкершілік те арта түспек. Әскери қызметшілердің жеке категорияларын, әскери бөлімшелерді, бөлімдерді, құрамаларды, штабтарды соғыс қимылына дайындап, тыл органдарын әскерді ж а б д ы қ т а й білуге үйрету – жауынгерлік даярлық емес пе?! Биыл зымыран әскерлері мен артиллерияда негізгі күш-жігерді атыс тапсырмаларын және операцияның (ұрыстың) әртүрлі түрлерінде зымыран соққыларын беру жөніндегі міндеттерді орындау тұрақты дайындыққа бағытталады. Бөлімшелерді күндіз және түнде көрінуі шектеулі жағдайларда міндеттерді орындауға, таулы, таулы-шөлді, қалалық жерде жауынгерлік іс-қимылдар жүргізуге үйретуге мән беріледі. Бөлімдер мен бөлімшелердің даярлығы артиллерияны даярлау курсына, артиллерияны даярлау бағалау жөніндегі нұсқаулыққа, зымыран әскерлерінің даярлығын бағалау жөніндегі нұсқаулыққа, жауынгерлік даярлық бағдарламасына сәйкес ұйымдастырылады. Тактикалық (тактикалық-арнайы) даярлық, атыс және атысты басқару (зымырандық соққыларды басқару), арнайы және

техникалық даярлық оқытудың негізгі пәндері болып саналады. Сол себептен де бөлімшелердің жауынгерлік әзірлігін кенеттен тексеру бөлімшелердің құрамында атысты және зымырандық соққыларды басқару бойынша жаттығулармен аяқталады. Атысты және зымырандық соққыларды басқару бойынша жоспарлы жаттығулар өткізу кезінде бөлімшелердің сабақ өткізілетін орындарға кенеттен шығарылуы да тәжірибеге енгізілмекші. Бұл мақсатта тамыздың 17-і мен қыркүйектің 25-і аралығында артиллерияның

лагерлік жиынын, әскери бөлімдер командирлерінің жоспарларына сүйеніп қысқы оқу кезеңінде тұрақты орналасу пунктеріне жақын жерде дивизиондардың 10 күндік далалық жаттығуын өткізу де көзделген.

Жауынгерлікке жақын жағдайда дайындық неғұрлым көп болса, оның деңгейі де соғұрлым артады

Жаңа оқу жылында Семей гарнизонына қарасты 44736 әскерибөлімінің жеке құрамы бірлескен тактикалық «Достарум – 2021» арнайы оқу-жаттығуына, «Түлкі аулау-2021» бірлескен тактикалық арнайы оқу-жаттығуына, арнайы мақсаттағы барлау топтарының халықаралық «Алтын үкі – 2021» жарысына, ҚР ҚК арнайы операциялар Күштері компоненттерінің жауынгерлік әзірлігінің жағдайын және белгіленген уақытта жауынгерлік тапсырманы орындау қабілеттілігін тексеру мақсатындағы «Алтын жебе – 2021» кешенді тексерісіне, «Әскери-альпиниада», «Тереңдік-рейд», «Ұшқышсыз ұшу аппаратының есеп-топтары», «Мерген шебі», «Сұңқар аңшылығы» байқауларына қатысады. Өңірлік қолбасшылықта ең көп додаға түсіп, бағын сынайтын әскери бөлім осы.

Мысалы, бөлімнің әскерилері «Түлкі аулау – 2019» жаттығуында Қытай халық-азаттық армиясының жедел топтарымен бірігіп, жауынгерлікке жақын далалық жағдайда лаңкестікке қарсы дайындық жүргізудің және тәжірибе алмасу арқылы терроризммен күрес жүргізудің кәсіби құзіреттілігін арттырды. Жаттығудың жоспары бойынша еңбек мигранттарының атын жамылып, елдің аумағына енген заңсыз қаруланған топтың диверсиялық күшіне қарсы күрес жүргізді. Арандатушылық әрекетіне тосқауыл қойып, шартты қарсыластың көзін жою жөніндегі біріккен арнайы операцияны қолға алды. Қазақстан мен Қытай құрылымдарына жаттығудың екі кезеңінің әрқайсысының міндеттерін орындауға үш тәуліктен уақыт берілді. Алғашқысында қос тарап әскерилерінің тактикалық жиынтығы жасақталып, басқарма органдары мен құрылымдар жауынгерлік әзірліктің жоғары деңгейіне келтірілсе, белгіленген ауданға марш жүзеге

асырылған соң біріккен арнайы операцияны іске асыруға дайындалды. Ал, соңғы кезеңде арнайы мақсаттағы құрылымдар барлау-ізвестіру қимылдарын түнгі уақытта меңгерді. Армиялық авиация қарулы құраманың базасына шабуыл жасап, ұшқышсыз ұшу аппараттарының көмегімен әуеден барлау жасалды. Осылайша екі елдің барлау топтары қарсыласты тосқауылға түсірудің әрекетін жетілдірді.

Бөлімнің әскерилері Қазақстан мен Пәкістанның арнайы мақсаттағы құрылымдарының «DOSTARYM-2019» тактикалық арнайы жаттығуында да жауынгерлікке жақын далалық жағдайда тәжірибе алмасу арқылы лаңкестікке қарсы дайындық жүргізді. Далалық жағдайда заңсыз қаруланған құраманы табу, оқшаулау, көзін жою жөніндегі дағдыны жетілдірді. Оқу-жауынгерлік міндеттерді орындауда

аралас топтармен тиімді әрекет жасады.

Сонымен қатар ҚР ҚК арнайы операциялар күштері компоненттерінің жауынгерлік әзірлігінің жағдайын және белгіленген уақытта жауынгерлік тапсырманы орындау қабілеттілігін тексеру мақсатындағы «Алтын жебе – 2020» кешенді тексерісінде де барлаушылар белгіленген ауданға маршты жүзеге асыруда жергілікті мекенді бағдарлау қабілеттілігі мен төзімділігін, күндіз және түнде оқу-жаттығу тапсырмаларын орындаудың дәрежесін көрсетті. Жауынгерлік тапсырманы алдын ала білмесе де, көкте де, жерде де міндеттерді ойдағыдай орындады. Жауынгерлік дайындықтың ажырамас бөлшегі саналатын спорттың жаңа әскери-қолданбалы түрі – армиялық тактикалық атыс жаттығуларын пысықтады. Бірегейлігі сол, атыс қаруының және суық қарудың бірнеше түрлерін, қоян-қолтық ұрыс элементтерін бір жаттығуда кешенді қолданды. Сондықтан да болар жаңа оқу жылында барлау бөлімшелеріне дайындықты одан әрі арттыруға барынша күш салу тапсырылып отыр. Өзге мемлекеттердің арнайы операциялар күштерін даярлау тәжірибесін кеңінен пайдалана отырып, барлау-ізвестіру (барлау-жауынгерлік) іс-

қимылдарын жүргізуге әзірлену, барлау мәліметтері мен ақпараттық материалдарды күнделікті жинауға, өңдеуге, жалпылауға және талдауға ерекше назар аудару, командалық-барлау ақпараттық бөлімінің әскери қарсы барлаудың, ҰҚК шекара қызметі мен ИИМ Ұлттық ұланының күш құрылымдарымен ақпарат алмасу бойынша өзара іс-қимылын ұйымдастыру мен жүйелендіру де жүктелді.

Әсіресе урбандалған елді мекенде, таулы жерде және басқа да қиын жағдайларда жыл мен тәулік уақыттарын ескере отырып, соңғы қарулы қақтығыстардың тәжірибелерін офицерлерді жауынгерлік жоспарлауға үйрету, бағынысты басқару органдарының үйлесімділігін арттыру, штабтардың жедел-тактикалық есептер жүргізу, жедел (жауынгерлік) құжаттарды әзірлеу, әскерлерге (бөлімшелерге) міндеттерді уақытында жеткізу дағдыларын жетілдіру, тактикалық (бригада-батальон-рота және оларға

тең) буынның басқармалары мен штабтарының даярлау сапасын арттыру, құрамалар мен бөлімдер басқармаларының офицерлерімен командирлік дайындық бойынша сабақтар өткізуде қазіргі заманғы қарулы шиеленістердің ерекшеліктеріне терең зерделеу міндеті қойылып отыр. Жалпы алғанда офицерлердің, сержанттардың кәсіби білімі мен іскерлігін пысықтау, әскери қызметшілерді экипаждардың, есептоптардың құрамындағы дербес және бірлескен іс-қимылдарға, қару-жарақ кезіндегі шебер іс-қимылдарға, штаттық қару-жарақ пен әскери техниканы сенімді қолдануға даярлау, барлық әскери-есептік мамандықтардың әскери қызметшілерін (мамандарын) жеке оқытуды ұйымдастыру, экипаждардың, есептоптардың, бөлімшелердің, бөлімдердің жауынгерлік дағдысын жетілдіру, қарулы күрестің жаңа құралдарын қолдану, жеке және ұжымдық қарудан оқ ату бойын-

ша әскери қызметшілердің жеке даярлық деңгейін жақсарту жөніндегі мақсаттар анық, бағыттар айқын.

Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні

2021 оқу жылында «Шығыс» өңірлік қолбасшылығының негізгі күштері жауапкершілік аумағында басқару органдары мен өңірлік қолбасшылық әскерлерінің жауынгерлік әзірлігін, мемлекеттің әскери қауіпсіздігін қамтамасыз ету деңгейінде ұстауға жұмылдырылады. Ел Президенті – Қарулы Күштерінің Жоғарғы Бас қолбасшысы белгілеген басымдықтар, ҚР Қорғаныс министрі мен ҚР ҚК Құрлық әскерлері Бас қолбасшысы қойған тапсырмалар іске асырылады. Өңірлік қолбасшылықтың басқару органдары мен әскерлерінің оқу жылына жоспарланған әзірлік жоспарының іс-шаралары да толық көлемде орындалмақшы.

Алуа СӘКЕНҚЫЗЫ
«ШЫҒЫС» өңірлік қолбасшылығы

СПЛАВ НАУКИ И ОТВАГИ

Военных инженеров без преувеличения можно назвать интеллигентами в военном деле. Помимо высоких знаний в точных науках необходимо обладать творческим, неординарным мышлением, а также быть рассудительным, собранным и даже хладнокровным.

В январе Инженерные войска Казахстана отметили 29 лет со дня образования. Это укомплектованные профессиональными специалистами, оснащенные современной военной техникой и средствами инженерного вооружения соединения и воинские части

База современных инженерных войск создавалась не с нуля. Ее основы были заложены еще в СССР. Первым начальником инженерных войск ВС РК был полковник М.Гареев, бывший начальник инженерных войск 40-ой армии. Для создания войск, отвечающих современным требованиям, и подготовки высококвалифицированных кадров необходимы были сильные лидеры, способные не только сохранить вооружение и военную технику, оставшуюся после распада Советского союза, но и в дальнейшем ее совершенствовать и развивать с учетом современных вооруженных конфликтов, а также предотвратить отток офицерских кадров из Казахстана. Такими офицерами были генерал-майор М.Даиров, полковники Н.Нурахметов, Б.Кашин, В.Теребов, А.Сазонов, Н.Мутиев, Р.Супиев, А.Щербаков, Н.Бекесов и т.д. Благодаря их усилиям был внесен значительный вклад в дальнейшее становление и развитие инже-

Инженерные войска созданы в 1992 году на базе инженерных соединений и частей, дислоцированных на территории республики. Основные задачи подразделений – устройство заграждений, установка понтонных мостов, прокладка проходов в минных полях, подготовка маршрутов движения для войск, добыча и очистка воды, обнаружение и обезвреживание взрывоопасных боеприпасов.

нерных войск независимого Казахстана.

В 1993 году на территории Республики Казахстан дислоцировались 12 частей инженерных войск и для определения оптимального состава необходимо было провести реорганизацию.

В 1995 году за счет сокращения 3-х инженерных частей была сформирована инженерно-саперная бригада, способная выполнять задачи инженерного обеспечения, качественно заниматься боевой подготовкой и осуществлять подготовку младших специалистов инженерных войск. То есть являлась своеобразным флагманом инженерных войск. Первым командиром был полковник

Н.Алексеев. За успешное выполнение боевых задач в 2003 году бригада была награждена вымпелом Министра обороны РК «За мужество и воинскую доблесть».

На современном этапе развития инженерных войск огромный вклад в развитие инженерных войск вносят полковник Н.Конусов, начальник Департамента инженерных войск ГШ ВС РК со своими офицерами: полковниками К.Махметовым, Р.Жансеитовым, Н.Шанбаевым, Б.Саметеевым, бывшие начальники инженерных войск Сухопутных войск полковники М.Оштанов, Б.Касымханов, Н.Шаймахов, подполковник Б.Еримбетов, которые и по сей день продолжают обучать моло-

дежь на военных кафедрах университетов.

В настоящий момент в каждом региональном командовании имеется достаточный комплект инженерных войск, оснащенных современными средствами инженерного вооружения для успешного выполнения задач.

На сегодняшний день подготовка офицерских кадров для инженерных войск осуществляется на Кафедре боевого обеспечения Военного института Сухопутных войск. Кроме этого будущих офицеров готовят в Российской Федерации (Тюменское Высшее военно-инженерное командное училище имени Маршала инженерных войск А. И. Прошлякова).

В соответствии с сегодняшними реалиями и исходя из потребности в высококвалифицированных кадрах с послевузовским высшим военным образованием руководством Вооруженных сил принято решение на базе Национального университета обороны страны сформировать кафедру инженерных войск. В 2020 году образована кафедра инженерных войск. Руководит кафедрой пол-

ковник К. Смагулов, который имеет богатый войсковой опыт и опыт подготовки высококвалифицированных офицеров. Кафедра укомплектована профессорско-преподавательским составом, имеющим высшее военное образование и богатый опыт службы в войсках за плечами.

Кроме данных военно-учебных заведений в Базе специальных войск осуществляется подготовка младших специалистов инженерных войск, а в Центре разминирования повышают квалификацию офицерский и сержантский состав в вопросах применения новых методов и способов разминирования, изучения новых технических средств в области минирования и разминирования, поиска и обезвреживания взрывоопасных предметов, самодельных взрывных устройств.

На сегодняшний день ни одно вооруженное столкновение, ни одно учение не может обойтись без участия инженерных войск. Инженерные войска демонстрируют свое мастерство во время стратегических и оперативно-тактических маневров «Батыс», «Или», «Взаимодействие», «Каратау», «Алдаспан», «Айбалта» и

многих других.

Именно военные инженеры выполняют основной объем задач по повышению живучести войск и объектов от всех средств поражения противника, в том числе и от высокоточного оружия. Именно военные инженеры перед началом и после проведения каждого учения проводят очистку районов проведения учений от неразорвавшихся боеприпасов, чтобы не допустить гибели среди военнослужащих и местного населения.

Инженерные войска – это войска двойного назначения, применяемые как в боевой обстановке, так и в мирное время. Личный состав инженерных войск принимает активное участие в ликвидации стихийных бедствий и чрезвычайных ситуаций в стране. Военнослужащие выполняли задачи по локализации прорывов селевых потоков, участвовали в тушении лесных пожаров и степей, эвакуации людей из снежных завалов.

В каждом гарнизоне для выполнения данных задач сформированы сводные отряды ликвидации последствий и группы разминирования, ко-

торые по первому сигналу готовы приступить к выполнению задач. К примеру, в зимний период такие отряды занимаются расчисткой снеж-

ных заносов и завалов на дорогах, вывозяют технику из снежных завалов. В весенне-летний период проводят противопаводковые меро-

приятия и ликвидируют последствия паводков, наводнений и пожаров. Имея современную специальную технику высокой проходимости, спе-

специалисты инженерных войск оказывают помощь населению в условиях чрезвычайных ситуаций. При обнаружении различных боеприпасов вне полигонов, в населенных пунктах группы разминирования проводят идентификацию обнаруженного боеприпаса и дальнейшее его уничтожение с соблюдением всех мер безопасности.

Развитие инженерных войск идет в ногу со временем. В 2020 году было приобретено более 50 единиц инженерной и специальной техники.

Впервые в инженерные войска поступили дистанционно управляемый робот-сапер tEODor для обезвреживания взрывных устройств, буровые установки для добычи воды и современные электротехнические средства. Для обеспечения безопасности саперов в войска поставлены более 500 взрывозащитных костюмов сапера отечественного производства и 500 комплектов специальной обуви.

На сегодняшний день личный состав и техника, стоящая на вооружении инженерных войск, находятся

в полной готовности к выполнению поставленных задач для обеспечения безопасности казахстанцев, а также на благо развития и процве-

тания Вооруженных Сил Казахстана.
Агыбай АЯПБЕРГЕНОВ (фото)
В материале использованы архивные фото

Бәрімізге аян, елімізде жыл сайын екі мезгілде әскерге шақыру науқаны өткізіледі. Сол ауқымды іс жыл аяғында тәмамданғаны айғақ. Оның қорытындысы қандай? Жалпы елімізде қанша азамат Отан алдындағы борышын өтеп жатыр? Пандемия кезеңінде бұл шара қалай ұйымдастырылды?

Осы сынды сауалдарға жауап алу үшін ҚР ҚК БШ Ұйымдастыру-жұмылдыру жұмыстары департаментінің бастығы, полковник Сәкен Жүсіповпен сұхбаттасқан едік.

Полковник Сәкен ЖҮСІПОВ: «ЕЛ ӘСКЕРІ ЖОСПАРЛАНҒАН МЕЖЕДЕ ЖАСАҚТАЛДЫ»

– Сәкен Сауытбайұлы, елімізде азаматтарды әскерге шақыру науқаны қалай жүрді? Өткен жылдармен салыстырғанда өзгерістер болды ма? Қазақстанның қанша азаматы әскери қызметке алынды?

– 2020 жылы азаматтарды мерзімді әскери қызметке шақыру алдыңғы жылдардан ең алдымен коронавирустық инфекция пандемиясымен айрықшаланды.

Елде төтенше жағдайдың жариялануына байланысты басталып қойған көктемгі әскерге шақыру ауыстырылды және өткен жылғы тек шілденің соңында аяқталды.

Сонымен бірге сол себепті медициналық комиссия құрамына дәрігер-инфекционистер енгізілді, әскерлерге жөнелтпес бұрын әр әскерге шақырылушының міндетті ПТР-зерттелу мәселесі шешілді.

Әскерге шақыруды жүргізудің күрделі шарттарына қарамастан

Қарулы Күштер, басқа да әскерлер мен әскери құралымдар, Мемлекеттік күзет қызметі, Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметі және Ұлттық ұлан дегендер жас буынмен жоспарланған мөлшерде жасақталды.

Айта кету қажет, осындайға қол жеткізгендігіміз өткен жылы әскерге шақырылған жастардың және олардың ата-аналары тарапынан пандемияға байланысты қойылған шектеулерді түсінгендіктерінің арқасында мүмкін болды.

Өткен жыл ерекшеліктерінің қатарында әскерге шақыруды кейінге қалдыру құқықтары бар санаттардың енгізілгендігін атап өткен жөн. Олар – жұмыс кезеңі бойы кәсіби қызметті жүзеге асыратын педагогтар (бұрын мерзімін кейінге қалдыру ауылды жерлерде орналасқан білім ұйымдарының мұғалімдеріне берілетін (өзгерістер 2019 жылғы 29.12. енгізілген) және құқық қорғау органдарының білім

беру ұйымдарында бастапқы кәсіби даярлықты өтетін тұлғалар (осы санат көзделмеген (өзгерістер 2019 жылғы 29.12. енгізілген).

Жалпы COVID-19 пандемиясы шақыру науқанының барысына айтарлықтай әсер еткеніне қарамастан, 2020 жылы 34 мыңға жуық азамат әскери қызметке шақырылды.

– Науқан барысында пандемияға байланысты басқа қандай сақтық шаралар ұйымдастырылды?

– Көктемгі әскерге шақырудан күзде 2020 жылы Денсаулық сақтау министрлігі және жергілікті атқарушы органдар әскерге шақырылушыларға ПТР-зерттеуді екі рет (әскерге шақыру кезінде жиын пунктінде және жас буын келген бойда) әскери бөлімдерде жасауды ұйымдастырды.

Осы мезетте мен әскерге шақыруды ұйымдастыруда жергілікті атқарушы органдардың қатысқандары туралы жағдайды түсіндіріп айтып кеткенді жөн

санап отырмын.

Мерзімді әскери қызметке әскерге шақыруды тек жергілікті әскери басқару органдары немесе жай сөзбен айтқанда военкоматтар атқарды деген кеңес уақытында қалып қойған ойлардың қалыптасқан стереотипіне қарамастан, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында мерзімді әскери қызметке шақыруды жергілікті атқарушы органдар немесе облыс, қала және аудан әкімдіктері ұйымдастырады және жүргізеді деп нақты белгіленген.

Бұдан артық, нақты әр жас жігітті әскерге шақыру туралы шешімді төрағалары әкім орынбасарлары болып тағайындалатын әскерге шақыру комиссиялары қабылдайды.

Сұрақтың жауабына қайта оралсақ, әскерге шақыру және жиын пункттер бөлмелерге ағымды өңдеуді жүргізу үшін жеке қорғаныс құралдарымен, залалсыздандыратын препараттармен қамтамасыз етілген.

Әскерге шақыру және жиын пункттерінің аумағы және бөлмелері бір бірінен оқшауланған екі зонаға бөлінген: бірінші зона «лас» және екінші зона «таза».

Әскерге шақырылушылар медициналық куәландырудан ПТР-зерттеуге дейін өтеді және бірінші «лас» зонада орналастырылады.

ПТР-зерттеулердің нәтижелері бойынша теріс нәтижелері бар әскерге шақырылушылар басқа адамдармен, олардың ата-аналарын қосқанда байланысты болдырмайтын екінші «лас» зонаға ауыстырылады.

ПТР-зерттеуден өткен және оң нәтиже алған әскерге шақырылушылар денсаулық сақтау мамандары келгенге дейін жеке үй-жайға оқшауланады.

Жас буын әскери бөлімге келгеннен ПТР-зерттеу нәтижесін алғанға дейін екі апталық карантинге орналастырылады.

Сонымен, Қорғаныс министрінің тапсырмасы бойынша барлық әскерге шақыру мен жиын пункттерінде және Қарулы Күштер әскери бөлімдерінде санитарлық-эпидемиологиялық шектеулерді күшейту бойынша қабылданған шаралар кешені әскери ортада коронавирустың жаппай таралуына жол берген жоқ.

– Әр өңірде жергілікті әскерге шақыру комиссиялары қалай жұмыс істеді? Жалпы жоспар қаншалықты

орындалды? Қай аймақтың қорғаныс істері жөніндегі департаменті жақсы жағынан көрінді?

– Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдардың жас буынға қажеттілігіне, әрбір облыста және республикалық маңызы бар қалада тұратын халық саны мен аумақаралық жасақтау қағидасын қолдануға байланысты мерзімді әскери қызметке шақыруға қажетті азаматтар саны айқындалады.

Айтып өткенімдей, 2020 жылы Қарулы Күштер, басқа да әскерлер мен әскери құралымдар толық көлемде жас буынмен жасақталды, бұл барлық өңірлердің әскерге шақыруға қойылған тапсырманы орындау нәтижесінде мүмкін болып отыр.

Бүтін алғанда, өткен жылы әскерге шақырылғандардың ішінен жоғары білімі барлары шамамен – 4%, арнайы-орта білімі барлар 49% құрайды, қалғандары орта біліммен әскерге шақырылған.

Әрине, әскерге шақыру комиссия-

лары әскерге шақыру және әскерлер түрлеріне және тектеріне бөлу туралы шешімін қабылдау кезінде білімін, мамандығын, денсаулық жағдайын ескереді. Осыған байланысты:

- жоғары білімі бар әскерге шақырылушылар оқу-жаттығу бөлімдеріне олардың біліміне және әскери даярлық бейініне ұқсас мамандықтар бойынша жіберіледі;

- математика, физика және инженерлік-экономикалық факультеттерді бітірген әскерге шақырылушылар радиотехникалық, зениттік-зымырандық бөлімдерге, байланыс бөлімдеріне жіберіледі;

- ауыл шаруашылығын механикаландыру және электрлендіру факультеттерін бітірген әскерге шақырылушылар танк, авиация, зениттік-зымырандық бөлімдерге және азаматтық қорғаныс әскери бөлімдеріне жіберіледі;

- медицина және фармацевтика факультеттерін бітірген әскерге шақырылушылар кіші медициналық

персонал ретінде әскерге шақырылады.

Мысалы, Ұлттық қорғаныс университетінде әскери-ғылыми взводта әскери қызмет өткерген мерзімді қызметтің әскери қызметшілері алғашқы запасқа шығарылды, яғни онда жоғары, негізінен әскери билеті жоқ және әскери кафедраларда оқымаған техникалық білімі бар жас азаматтар қабылданады. Осы бөлімшелерде әскери қызмет өткеру әскери қызметшілердің ғылыми зерттеулер мен жұмыстарда өз білімдерін іске асыруға мүмкіндік береді.

Спорттағы жоғары жетістікке ие жас азаматтарымыз да ҚР ҚМ Спорттық комитеті – Орталық спорттық клубтың спорттық бөлімшелерінде әскери қызмет өткеру үшін жолдана алады.

Жалпы 2020 жылдың қорытындысы бойынша Алматы, Ақмола, Қостанай, Түркістан облыстары және Шымкент қаласының қорғаныс істері жөніндегі департаменттерінің жұмысын жақсы

деп бағалап кетейін.

– Науқан барысында әскерге шақырылушылар тарапынан орын алған келеңсіз оқиғалар болды ма? Әлеуметтік желіде таралып кеткен бейнебаян қаншалықты рас?

– Азаматтарды мерзімді әскери қызметке шақыру әлеуметтік маңызды құбылыс болып табылады, өйткені әскери қызмет өткеру мерзімінің кезеңінде жеке құқықтары мен бостандықтарын шектеумен байланысты. Сондықтан әскерге шақыруға қатысты теріс ақпарат дереу жария болып, кең талқылаудың тақырыбына айналады, соғұрлым біз ештеңе жасырмаймыз.

Сіз айтып отырған Ақтау қаласында түсірілген «әскерден қашу туралы» деп ұсынылған бейнеролик көптеген теларналарда көрсетілді. Ал шындығында, барлығы басқаша болған.

Роликтің басты кейіпкері әскерге шақырылушы К.Құбайдуллаев әскерге

шақырылу және конституциялық борышын орындау мақсатымен өз еркімен Ақтау қаласының қорғаныс істері жөніндегі басқармасына келген.

Кейіннен әскерге шақырылушы түсіндіргендей, жиын пунктінің аумағынан тыс жерге жүгіріп шығудағы мақсаты, оны екі жүз метрдей жерде күтіп тұрған туысқандарына жеке заттарын тапсыру болатын. Әскерден жалтару мақсатын көздемеген.

Қазіргі уақытта К.Құбайдуллаев ҚР Ұлттық ұланы 6655 әскери бөлімінің мерзімді қызметтегі әскери қызметшісі болып табылады және Ақтөбе қаласының көшелерінде қоғамдық тәртіпті сақтау бойынша міндеттерді орындауға даярлықтан өтуде.

Сондай-ақ осы сынды тағы бір теріс жарияланым болды. Мысалы, Батыс Қазақстан облысында болған әскерге шақырылушы С.Кибконың жарақат алу жағдайы кеңінен жария етілді және әскерге шақырылушы жиын пунктінде

болу уақытында омыртқалары мен екі аяғының табан сүйектері сынған деп көрсетілді. Негізі ол олай емес еді.

Шындығында, әскерге шақырылушы С.Кибко әскерге шақыру қағазын бірнеше рет елемей, Орал қаласының қорғаныс істері жөніндегі басқармасына келмей жүрген. Нәтижесінде полиция қызметкерлерімен жеткізілген. Жиын пунктінде бола тұрып С.Кибко 3-қабаттағы дәліздің терезесі арқылы жалғана салынған ғимараттың шатырына шығып жерге секіріп түседі, нәтижесінде аталған жарақаттарды алады.

Қазіргі кезде Орал қаласы Абай ауданының полиция бөлімімен Қылмыстық кодекстің 387-бабының 2-бөлімімен көзделген «Өз денсаулығына зияндық тигізу арқылы әскери қызметке шақырудан жалтару» күдігі бойынша И.Кибкоға қатысты қылмыстық іс тергеп-тексерілуде. Осы ретте жүргізілген сотқа дейінгі тексерулермен Батыс Қазақстан облысы жергілікті әскери басқару органдары лауазымды адамдарының іс-қимылында құқық бұзушылықтың құрамы табылмаған.

Жалпы, объективті сын халықтың мүдделерін қанағаттандыруға бағыттай және бағдарлай отырып, біздің жұмысымызды жетілдіруге көмектеседі деп санаймын.

– Жақында Қорғаныс министрлігінде 2020 жылға әскери қызметке шақырудың қорытындылары жайында жиын өткені бізге мәлім. Онда не айтылды және сіздерге қандай міндеттер жүктелді?

– Туындаған проблемалық мәселелерді жедел шешу үшін 2021 жылғы 20 қаңтарда Қорғаныс министрлігінде ҚР Қорғаныс министрінің бірінші орынбасары – ҚР Қарулы Күштері Бас штабының бастығы генерал-лейтенант М.Бектановтың жетекшілігімен кеңейтілген жиналыс жүргізілді. Онда 2020 жылы әскери қызметке шақыру нәтижелері қорытындыланды.

Оған әскерлер түрлерінің бас қолбасшылары, департаменттер бастықтары, құрылымдық бөлімшелердің басшылары, басқа да әскерлер мен әскери құралымдардың өкілдері қатысты. Бейнеконференциялық байланыс

режимінде кеңеске облыстар және республикалық маңызы бар қалалар әкімдерінің орынбасарлары, денсаулық сақтау басқармасының басшылары және қорғаныс істері жөніндегі департаменттердің бастықтары қатысты.

Жиналыс барысында мен 2020 жылғы әскерге шақыруға жүргізілген талдау қорытындылары туралы баяндадым, туындаған мәселелердің себептері айқындалды, оны шешу жолдары ұсынылды.

Жиналыс қорытындысы бойынша ҚР Қорғаныс министрінің бірінші орынбасары – ҚР Қарулы Күштері Бас штабының бастығы генерал-лейтенант М.К. Бектанов бірқатар міндеттер қойды. Олар әскерге шақыруды уақтылы және сапалы қамтамасыз етуге, жергілікті атқарушы органдардың іс-қимылдарын

қорғаныс істері жөніндегі департаменттермен, басқа да әскерлер және әскери құралымдармен үйлестіруге бағытталды.

Сондай-ақ, ол әскери қызметтің мәртебесі мен мерейін арттыруға септігін тигізетін әскерге шақыруға дейінгі жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеу бойынша жұмысты күшейту қажеттілігіне назар аударды.

Кезекті көктемгі әскерге шақыру ҚР Президентінің әскери қызметшілерді запасқа шығару және азаматтарды кезекті мерзімді әскери қызметке шақыру туралы жарлығы шыққаннан кейін басталады.

– Алға қойған міндеттеріңіз бен жоспарларыңыз сәтімен орындалсын. Сұхбатыңызға рахмет!

Сұхбаттасқан Рима ӘБЕУОВА
Материалға архивтегі суреттер қолданылған

ВЫСОКИЕ ТЕХНОЛОГИИ НА СЛУЖБЕ ВОЕННОЙ МЕДИЦИНЫ

Применение высоких технологий в современной военной медицине обусловлено требованиями современности. Новейшие информационные технологии предоставляют большие возможности в оперативном подходе медицинских служб, а также в диагностике болезней. Кроме того, на современном этапе своего развития военная медицина становится все более продуктивной в ходе непосредственных вооруженных столкновений, применяя новейшие методы эвакуации и лечения

Перспективные направления

В современных условиях вооруженных столкновений главным направлением развития военной медицины остается ее автоматизация. Речь в данном случае идет о некоторых новых направлениях роботизации медицинских служб. К примеру, современные военно-медицинские службы оснащены едиными сетевыми центрами хранения и передачи информации. Данная единая информационная база позволяет существенно сократить время при эвакуации раненых. Суть сетевого принципа заключается в обмене информацией с

другими медицинскими службами, работающими на месте пришествия.

Также среди наиболее популярных направлений развития современной военной медицины является ее автоматизация, то есть передача опреде-

ловливает новые формы медицинской помощи. К примеру, в ближайшие годы запланировано создание специализированных фармацевтических комплексов, специалисты которых будут способны изготавливать необходимые

позволит существенно сократить количество летальных исходов от кровопотери. Также на данный момент завершена опытная разработка индивидуальной системы слежения за состоянием военнослужащих PSM (Personal Statue Monitor), входящего в единую систему слежения за здоровьем военнослужащих на поле боя. Система отображает функционирование основных жизненных процессов организма и при необходимости позволяет обнаружить местоположение военнослужащего.

Определенные изменения претерпели системы введения лекарственных средств, крови и кровезаменителей. Данная система позволяет коренным образом изменить подход к лечебному процессу. Для проведения качественного лечения созданы прототипы телемониторинга непосредственно в транспортном средстве. Технологии виртуальной реальности позволяют создавать трехмерное высокоточное изображение, что, безусловно, позволяет точнее оценить место поражения, применяя верный способ лечения.

В современной военной медицине идет замена традиционных жетонов на электронные карты, что помогает значительно быстрее оказывать первую медицинскую помощь. Карты содержат не только основные медицинские данные, но и дополнительную информацию, которая поможет оказать квалифицированную помощь военнослужащим.

ленных функций современным роботам. Сегодня для нужд военно-медицинской службы создаются новейшие разработки для поиска и обнаружения раненых военнослужащих. Такого рода устройства передают местонахождение раненых на специальном устройстве координаторов медицинской службы. Кроме того, применение специальной роботизированных систем позволит медицинским службам не только вовремя обнаруживать раненых на поле боя, но и минимизировать риски для собственных жизней. Также в обязанности военной медицинской службы входит щадящая транспортировка больного в безопасное место и оказание квалифицированной медицинской помощи.

Для безопасного обнаружения раненых военнослужащих современные медицинские службы используют специализированные медицинские машины. На сегодняшний день такого рода машины оснащены всем необходимым для оказания помощи пострадавшим, включая аппараты искусственной вентиляции легких.

Развитие высоких технологий обу-

лекарственные растворы, а также добывать кислород в полевых условиях.

Широкое применение в современном мире получает телехирургия. Данная технология позволяет хирургам, используя современные технологии (стерео мониторы, телеманипуляторы и

т. д.) проводить неотложные операции, находясь на значительном удалении от пострадавшего. В ближайшем будущем широкое применение данного метода

Военные медики работают в непростых условиях. Они несут ответственность как за жизнь военнослужащих, так и за свои собственные. В ходе воо-

руженных столкновений, преодолевая вражеские пули и чувство страха, они оказывают помощь военнослужащим. В данном случае к ним на выручку приходят, высоки технологии. К примеру, за состоянием военнослужащих на поле боя следит специальный карманный компьютер PMA (Personal Medical Assistant). Их применение будет способствовать своевременному медицинскому вмешательству.

Новые перспективы лечения

В ходе вооруженных конфликтов военнослужащие рискуют собственными жизнями. К сожалению, эти риски связаны с различными ранами и травмами, для лечения которых разрабатываются новые высокотехнологичные методы. К примеру, учеными из МГТУ имени Баумана совместно с коллегами из Сетченовского университета разработан новый метод заживления ран, в основу которого легло применение холодной плазмы.

Основой для разработки нового метода послужил прибор «Плазон», применяемый в медицине в течение 20 лет. Данное устройство примельсилось после операций

и при диабетических язвах. Однако, его главным недостатком считалась высокая температура плазмы, что могло навредить здоровью. В связи с этим учеными велись поиски разработки холодной плазмы в медицинских целях.

Первый подобный аппарат по выработке холодной плазмы был создан в начале века. В нем использовалась моноокись азота. Молекулы этого высокоинертного газа помогают регулировать давление в сосудах, подавлять воспаления и восстанавливать травми-

рованные ткани.

Разработанный учеными прибор нашел свое применение в хирургии, где он применялся в лечении гнойных воспалений мягких тканей, ожогов, диабетических и незаживающих язв. Прибор вырабатывал температуру 40-60 градусов по Цельсию, полностью заживляя раны.

Благодаря российским ученым «Плазон» был усовершенствован. Теперь прибор использует низкотемпературную плазму, содержащую окись азота. Вследствие модернизации удалось значительно ускорить заживление ран и исключить повреждение внутренних органов. Холодную плазму можно применять для лечения самых сложных патологий – перитонитов, гнойного плеврита, тяжелых ожогов и даже различных язв на роговице глаза.

Новая эра военной медицины

На поле боя каждый военнослужащий использует собственную аптечку. Однако, получив серьезное ранение, военнослужащий нуждается в квалифицированной медицинской помощи. Одним из новейших препаратов, применяемых в современной военной медицине стали обезболивающие леденцы. На сегодняшний день их используют в Вооруженных Силах США и Израиля. Данный препарат содержит фентанил, вещество опиоидного ряда. Оно гораздо сильнее морфия, используемого военными медиками в повседневной практике. Его действие также гораздо быстрее. При рассасывании под языком вещество быстро попадает в кровоток и начинает действовать. Его действие длится от одного до нескольких часов. Надо сказать, что обезболивающие леденцы не утоляют боль. Их основной смысл – изменить к ней отношение.

«Застежка для ран». Данное изобретение было создано в Израиле. Оно изготавливается из биоинертного пластика, который не вызывает отторжения и является гипоаллергенным. Данная «застежка» может быть наложена на рану вплоть до полного ее заживления. Вы-

полнен он по принципу застёжки: две половинки располагаются по краям раны, при помощи крючков цепляются за кожу, затем подводится пластиковая стяжка, которая просто стягивает рану, предотвращая кровопотерю, уменьшая плотность открытой раны и потенциальное инфицирование. Бойцов передают на эвакуацию, а затем определяют степень повреждения. Если рана не требует хирургического вмешательства, «застёжку» оставляют до полного ее заживления.

Кровоостанавливающая пена из полимерных материалов – это перспективная разработка военной медицины. Ее разработкой занимаются американские ученые. В планах «кровоостанавливающая пена» - это специальная жидкость в баллончике с толстой иглой. Ее основной функцией станет остановка внутреннего кровотечения.

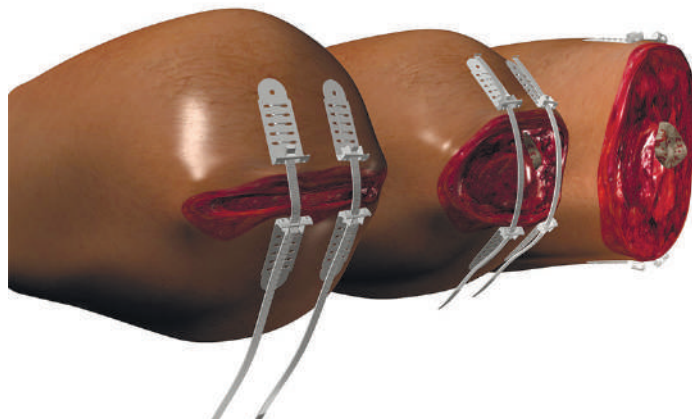
К слову, для определения внутренних кровотечений в полевых условиях военные медики уже начинают использовать переносные аппараты ультразвуковой диагностики, однако пока только в армии Израиля. В остальных странах такого рода аппараты проходят испытания. В отличие от обычных медицинских приборов ультразвуковой диагностики, военное оборудование не содержит геля.

Гибернация – новый секретный проект, о котором известно пока немного.

Его научная суть состоит в том, чтобы путем научных изысканий отыскать химическую формулу, способную замедлять жизненные функции организма. К сожалению, в полевых условиях военным медикам не всегда удается

вовремя оказывать помощь. Поэтому в пылу боев чрезвычайно важно сохранять жизненные функции организма в течении первых 60 минут после ранения. Новые разработки ученых в этой области позволяют существенно сократить количество летальных исходов в ходе военных сражений.

«Умная броня» является недавним изобретением британских ученых. Она представляет собой жилет с массой интегрированных датчиков, включая пульсометр, датчик артериального давления, анализатор пота и прибор для измерения сатурации крови (насыщенность кислородом). Датчики «умной брони» призваны следить за состоянием бойцов и передавать данные непосредственно командиру и медицинской службе. При ранении бойцов медики смогут быстро до него добраться, так как «броня» оснащена также датчиком определения местоположения военнослужащего. Использование «умной брони» позволяет сократить время на поиск военнослужащих. По статистике медицинская служба армии Израиля тратит на поиск

раненных при помощи высоких технологий 43 минуты, армия США – 58 минут.

Выше не раз упоминались достижения израильских военных медиков. Это весьма заслуженно ведь именно военная медицина этой страны является самой передовой в современном мире. Так, сегодня в Израиле ведется разработка нового беспилотного летательного аппарата под названием AirMule.

Главной задачей данного БПЛА вертикального взлета станет самостоятельный полет на большие расстояния с грузоподъемностью в 655 кг. Данный аппарат будет доставлять провизию, однако как заверяют разработчики, еще одной функцией беспилотника станет эвакуация раненых с поля боя.

Сухая плазма крови. Данная разработка уже применяется в армиях стран НАТО, однако она требует дополнений. В отличие от привычных физиологических растворов, используемых при вливании крови, сухую плазму можно благополучно использовать в полевых условиях. Она не прихотлива в транспортировке и хранении. Для использования сухой плазмы крови необходим также пузырек физраствора. Смешивая плазму и физраствор, врач прямо на поле боя может оказать первую помощь, предотвратив самые печальные последствия.

Внедрение технологий в военную медицину идет полным ходом. С каждым годом совершенствуются разработки в области лечения и эвакуации раненых, а военная медицина становится все более технологичной.

ИСТОРИЯ ОДНОЙ ФОТОГРАФИИ

Эта история началась в марте 2020 года, когда в газетах «Сарбаз» и «Индустриальная Караганда» была опубликована фотография двух красноармейцев, увлеченно читающих письмо. Это были боевые друзья — ненец Иван Яптик и казах Мухтар Кайшатаев. Наш земляк делился с товарищем новостями, пришедшими из родного дома. Так уж вышло, что оба бойца погибли в январе 1945 года в Польше. И вот спустя более трех четвертей века благодаря усилиям журналистов из Караганды и Ямало-Ненецкого автономного округа РФ, а также представителям поискового отряда «Ямальский плацдарм» удалось найти внуков солдат, запечатленных на фотографии

Идею организовать их встречу подал руководитель поисковиков Андрей Гуничев, который прислал мне письмо. Я сразу откликнулся на это предложение. Дело в том, что с потомком нашего погибшего соотечественника я отлично знаком. Это заместитель начальника департамента по делам обороны Карагандинской области подполковник Мухтар Кайшатаев, которого называли в честь деда. Как и его предок, внук выбрал карьеру военного. Он также выразил свое согласие принять участие в такой встрече.

- Для меня будет большой честью пожать руки внукам Ивана Яптика, с

которым мой дедушка делил все тяготы и невзгоды, испытанные им на фронте. Война их сблизила, а боевое братство — это очень прочные узы. Они даже погибли в одном бою. Нас учили ценить и уважать свою историю, гордиться своим Отечеством, подвигом народа. Теперь наша задача - передать это уважение молодым. Наши ветераны - это целая эпоха. Мы должны помнить о них и заботиться о тех, кто остался жив. Это благодарность за то, что они сделали для своей страны, - сказал Мухтар Кайшатаев.

В семейном архиве Кайшатаевых хранится вырезка из газеты с дан-

ной фотографией. Ее автор — Леонид Бернштейн, фотокорреспондент ТАСС. В статье говорится: «В недавнем бою ненец Иван Яптик истребил 5 немцев и 3 взял в плен, а казах Мухтар Кайшатаев истребил 17 немцев и 9 взял в плен. На снимке: боевые друзья читают письмо из Казахстана. Жена Кайшатаева пишет: «Ждем после войны твоего друга Ивана в гости в наш колхоз». «Благодарю, обязательно приеду», - обещает Иван Яптик».

К поискам красноармейца из Ямала подключился российский краевед Сергей Шулинин. «На фронт из Ямальского района ушло 3 солдата с

одинаковыми именами и фамилиями. Я позвонил в Яр-Сале директору музея. Она сказала, что было призвано три Ивана Яптика. Один из них погиб, другой вернулся, потом опять ушел в армию и погиб на Украине от рук бандеровцев. Она искала их родственников, но пока они не отозвались», - отметил он в переписке.

- Будет здорово, если потомки двух товарищей из 1945 года встретятся спустя 75 лет после войны. Вы знаете, на моей памяти это первый снимок немца на фронте в годы Великой Отечественной войны, попавший на страницы «Хроники ТАСС». Само по себе фото уникальное. Многие спрашивают меня, слева или справа находится Иван Яптик. Нам, ямальцам, сразу видно, что наш земляк слева, а вот читатели из других регионов засомневались, - отметил Сергей Шулинин.

Вскоре усилиями активистов и поисковиков удалось установить возможных потомков Ивана — это Анатолий Николаевич Яптик и Надежда Нюбичевна Яптик. Выяснилось, что они проживают в поселке Сеяха Ямальского района ЯНАО.

- Когда мы связались с Анатолием Николаевичем, он сильно разволновался. О судьбе деда, ушедшего на фронт, он ничего не знал до последнего времени. У него даже не сохранилось ни одной фотографии. Как вы понимаете, в 1940-е годы территорию Ямала можно было назвать почти необжитой, фотографов днем с огнем было не сыскать. Да и сейчас Анатолий Николаевич проживает довольно далеко от Салехарда — административного центра ЯНАО. Он — пенсионер, всю жизнь занимался охотой и рыбалкой, - рассказывает руководитель поискового отряда «Ямальский плацдарм» Андрей Гуничев.

Внук Мухтара Кайшатаева, подполковник Мухтар Кайшатаев считает, что эту символическую встречу необходимо провести на родине деда — в городе Семей. Тогда встает вопрос о приглашении Анатолия Николаевича в Казахстан. Андрей Гуничев рассказал, что в настоящее время подумывает об объявлении общественной акции по сбору средств для ямальского пенсионера. Может быть, помощь окажут спонсоры. Главное —

контакт налажен и будем надеяться, что к очередной годовщине Дня Победы внуки боевых друзей смогут позвать друг другу руки.

Мухтар Кайшатаев был родом из Жанасемейского района Семипалатинской области. В семье было трое братьев - старший Мухтар, средний Бакай и младший Камза. Случилось так, что с началом войны двое последних ушли на фронт, у Мухтара же была бронь - к тому времени он возглавлял крупнейший местный совхоз «Социалистический». «Дедушка был очень образованным, интеллигентным человеком, любил писать стихи. И, кроме того, был крепким хозяйственником, за что неоднократно поощрялся руководством. Его не хотели отпускать на фронт, в тылу тоже должен был кто-то трудиться. Но он сказал: «Как я могу находиться в стороне, когда мои братья воюют, когда кругом такое горе?» Таким образом, в 1942 году ушел на фронт», - рассказывает его внук.

Мухтар Кайшатаев проходил службу в составе 340-го стрелкового полка 46-й стрелковой дивизии Ленинградского фронта. Ему довелось воевать и с финнами, и с немцами, он был дважды ранен. За мужество и отвагу, проявленные в боях с врагом, был награжден медалями «За оборону Ленинграда», «За отвагу», «За боевые заслуги», орденом Славы III степени.

Скупые строки служебных документов не способны отразить всех ужасов войны, выпавших на долю наших дедов. Летом 1944 года перед 46-й стрелковой дивизией поставили сложнейшую задачу: прорвать финскую линию обороны - «Карельский вал». Ей предстояло с ходу форсировать несколько рек и озер, а в дальнейшем наступать вдоль Приморского шоссе. 12 июня были предприняты первая и вторая атаки, которые, однако, успеха не имели. Перед дивизией оказалась не обнаруженная разведкой сильно укрепленная полоса обороны со множеством долговременных огневых точек, укрытий, артиллерией, линиями траншей, ходов сообщения и минными полями.

«28-29 июня 1944 года при прорыве оборонительной полосы про-

тивника и преодолении водной преграды товарищ Кайшатаев первым форсировал озеро Крестельян-ярви и, ворвавшись в траншею противника, уничтожил двух финнов. В момент отражения контратаки он мужественно и стойко удерживал позиции, при этом записал на счет еще трех вражеских солдат», - написал в наградном листе командир подразделения подполковник А.И. Зимин.

Затем последовали бои в Прибалтике и Польше. 2-я ударная армия, в которую входила 46-я стрелковая дивизия, продвигалась в сторону германской границы. Утром 14 января 1945 года началось наступление. Здесь помощник командира стрелкового взвода ефрейтор Мухтар Кайшатаев вновь отличился. «При прорыве сильно укрепленных позиций противника и овладении населенных пунктов Бушино, Роллау и Бонкау товарищ Кайшатаев проявил себя отважным командиром. Он первым поднялся в атаку. Ворвавшись на окраину села, заметил на чердаке засевшего вражеского пулеметчика, который обстреливал наши боевые порядки. С двумя бойцами незаметно подошел к дому и забросал огневую точку гранатами. При отражении контратаки уничтожил 9 гитлеровцев», - говорится в представлении о награде.

А вскоре после этого боя Мухтара Кайшатаева сразила вражеская пуля. Воин совсем немного не дошел до границы с Германией, которую его фронтовые товарищи пересекли пятью днями позднее. Его младший брат Камза, воевавший в составе 234-й стрелковой дивизии Калининского фронта, погиб еще в октябре 1943 года во время Духовщинско-Демидовской наступательной операции, которая преследовала своей целью освобождение Витебска. С войны вернулся только средний из братьев Кайшатаевых - Бакай. Окруженный почетом и уважением, он умер в 1980 году.

Согласно документам, Мухтар Кайшатаев пропал без вести 14 января 1945 года. В этот же день погиб Иван Яптик в Польше в Пултусском районе, юго-восточнее деревни Гладово.

Ұлы дала әскері – Тәуелсіздік тірегі!

2021

АЙЫБЫН

Республиканский
военно-аналитический журнал